

Posudek bakalářské práce (z pohledu oponentky)

název BP: **Život v dětském domově**

autorka: **Eliška Baranjová**

vedoucí: Mgr. Tomáš Retka, Ph.D.

Tato bakalářská práce se zaměřuje na proces přípravy dětí v DD na život mimo DD po dosažení dospělosti, metodou zúčastněného prostředí ve vybraném (anonymizovaném) DD a metodou rozhovorů se studentka snažila zjistit jednak důvody, jež vedou k umístění dítěte do DD, a dále – vedle dalších otázek – především aspekty, které proces přípravy na život mimo DD ovlivňují. Práce je postavena především na rozhovorech se zaměstnanci DD a s Domem na půli cesty a na pozorování. Rozhovory s experty přináší mnoho zajímavých postřehů, které studentka doprovází citacemi z textů především sociologických, psychologických a z oblasti sociální práce. Tato bakalářská práce je na první pohled pečlivě promyšlená, studentka ji psala s vlastním osobním zaujetím, snažila se zakomponovat velké množství přečtené literatury.

Co je ovšem negativním rysem této práce, je skutečnost, že je převážná část textu sestavena převážně z citací – přímých či nepřímých. Toto velké množství citací (z rozhovorů a z nastudovaných pramenů) upozaduje vlastní myšlenky autorky. Zároveň nutno přiznat, že je dost častou chybou chybná parafráze, popř. i chybný přepis přímé citace – tyto jevy jsou natolik frekventované, až si jako posuzovatelka kladu otázku, do jaké míry autorka citovaným textům porozuměla. Parafráze jsou nejen kostrbaté, někdy vyjadřují dokonce opak toho, co citovaný autor tvrdil. Zde uvádím několik příkladů různých typů chyb:

1. po výkladu výzkumu Allporta, jenž se věnuje vlivu rodinného prostředí a výchovy na vznik předsudků u dětí, kdy je citován výsledek, že přísné matky (které vyžadují kázeň a jejichž děti jsou velmi poslušné) ve svých dětech mohou posilovat předsudky, studentka následně dochází k opačné a ničím nepodložené dedukci: „Není to sice zcela potvrzené, ale dá se spekulovat o tom, že odmítavá a nepořádná výchova přispívá ke vzniku předsudků“ a přitom odkazuje na (Allport 2004: 320-322) - (s. 18), dále ani nevysvětluje, jak k tomuto vlastnímu závěru došla, ani jak chápe pojmy „odmítavá“ a „nepořádná“ výchova;

2. je nesmyslné studentčino tvrzení, že

"Americká sociologická asociace Jamese J. Colemana, která se nazývá Společnost adolescentů, ukázala svými výzkumy, že ..." (s. 21) – zde mám přímo podezření, že autorka

neporozuměla textu, a tudíž jej při parafrázi dezinterpretovala, kdy takto pochopila větu I. Možného v odkazované pasáži z knihy Sociologie rodiny, která v originále zní:

"První významná práce pozdějšího prezidenta Americké sociologické asociace Jamese J. Colemana, nazvaná Společnost adolescentů (Adolescent Society [1961]), přinesla ...zjištění, že "

(pomineme zde chybu, která je způsobena I. Možným, a sice že na tomto místě uvedl skutečně chybnou iniciálu druhého jména sociologa Colemana, která má být S. od Samuel; podstatné je, že Eliška Baranjová v tomto případě chybně chápe název knihy – tu považuje za název asociace a autorství výzkumu přisuzuje asociaci, ne Colemanovi, jenž byl ve zmíněné asociaci sociologů – ovšem až později – prezidentem);

3. studentka se ve větě „Coleman také zjistil, že rozumový vývoj u dítěte záleží na jeho rodinném zázemí a společenském zahrnutí než na úrovni školy“ (s. 21) snaží vyjádřit Colemanovo zjištění, že rodinné prostředí má na rozumový vývoj dítěte větší vliv než úroveň školy – studentka tak ovšem činí pouze slovem „než“ (v porovnání chybí příslovce "více"/ "méně"), které by tyto vlivy postavilo do vzájemného poměru – zde však, hádám, nejde o nepochopení, ale pouze o chybnou formulaci;

4. chyby v interpretaci Colemanova zjištění se autorka dopouští i tvrzením: "Bylo prokázáno, že děti z nižších společenských vrstev mají dobré výkony ve srovnání se spolužáky s lepším rodinným zázemím." (21). Autor I. Možný toto vůbec nepíše, naopak, z Colemanova výzkumu akcentuje závěr, že nejen rodinné prostředí dítěte, ale dokonce rodinné prostředí jeho spolužáků má větší vliv na jeho intelektuální vývoj než úroveň samotné školy; věta, která je studentkou, bohužel, (jak uvedeno výše) chybně dezinterpretována, zní v originále: "děti z nižších vrstev podávaly dobrý studijní výkon ve třídách se spolužáky s lepším sociálním zázemím, mezi spolužáky s horším sociálním zázemím si vedly hůře" (Možný 2002: 145).

5. chyba v opisu přímé citace týkající se tzv. ponorkové nemoci – EB: „Období sžívání, které se v některých skupinách vyznačuje rozjařenou náladou, přehnaným optimismem, všeobecným tykáním a poplácáváním po zádech je během nemnoha dní vystřídáno stadiem útlumovým, jež později přechází do stadia nepokrytého přátelství“ . (Matoušek 1999: 119).“ (s. 28)

x Matoušek: „... nepřátelství“.

6. příklad záměny pádu při snaze přímou citaci změnit na parafrázi, zde dochází k záměně 1. a 4. pádu:

Studentka parafrázuje takto:

„Stále více přibývají mladé lidi [správně má být mladí lidé], kteří do těchto služeb přicházejí až s určitým časovým odstupem" (s. 44)

ovšem v originále:

"přibývá počet mladých lidí, kteří přicházejí do této služby až s určitým časovým odstupem" (SKP-CENTRUM, o.p.s. 2019: 66).

7. EB velmi nevhodně parafrázuje: „Ve zdravé rodině, kterou nazývá Šulová, hraje velmi významnou roli vzájemná podpora a projevování zájmu, aby členové cítily to, co potřebují od ostatních členů (Šulová 2004: 125)“ (s. 22-23).

originál: „Zdravá rodina... poskytuje pocit emoční blízkosti, sounáležitosti a vzájemnosti“ (Šulová 2004: 125).

Z uvedených příkladů je zřejmé, že v práci s texty má autorka velké mezery: parafráze jsou dosti nedokonalé – někdy jde o mírně upravené přímé citace, často ovšem úpravy mohou naznačovat, že studentka citaci úplně nechápe, a proto v ní napáchala chyby, v lepším případě natolik spěchala, že došlo k významového posunu, chybám v pádech apod. Ve výsledku pak autorům často přisuzuje vyjádření, které vyznívá dokonce v opačném smyslu, popř. mírně nesmyslně.

Abych ale nebyla nespravedlivá, je třeba zdůraznit, že celkově je tato práce dobře promyšlená, psaná s vlastním zaujetím, studentka prokázala, že se dokáže pro vybrané téma adekvátně nadchnout, naplánovat vlastní výzkum, získat pro něj experty (zaměstnance DD a Domu na půl cesty), zaznamenat si rozhovory s nimi a zpracovat je do výsledné podoby. Zmíněné chyby pak vnímám jako sice závažné, ale vzniklé možná až závěrečnými úpravami, kdy se snad studentka snažila narychlo změnit přímé citace na parafráze. Možná ani nevěnovala pozornost závěrečné kontrole.

Vzhledem k výše uvedeným charakteristikám práci Elišky Baranové **doporučuji k obhajobě** a navrhuji ohodnotit stupněm **D**.

Mgr. Lada Viková

Pardubice 12. 6. 2020